

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Տարեկան գին 4. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէկիս 4 եղամսեայ 3 Մանուգման տողը մէկ անգամի համար 2 դրուէ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի :

Օ Ր Ա Ք Ե Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 փարս

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԻԱՆ

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Լրագրոյս վերաբերեալ ցամաքի եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԻԱՆ, Պապար Ալի ճաստէսի քիւ 20 Տ. Ճիւղէկեան է. Գէնիսի սպարաւոր :

Խմբագիր Բ. ՊԱՅՆՅԱՆ

4. ՊՈԼԻՍ 28 ՅՈՒՆԻՍԻՐ

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՔ

Իզմիր, 23 յունիւ 1885

Այն մասը որ կարճամիտներ որք երբեմն իրենց անարդ. շահատակութեանց դործինքն եղող Արշալոյս թերթի միջոցաւ կը ջանային խռովութիւն յարուցանել ժողովրդեան մէջ, այժմ կը լսենք թէ հանրագրութիւն մը յերկրեւրու ետեւէ են և կ'աշխատին նախ թեմերու պարզամիտ ժողովրդէն ստորագրութիւն կորզել. սակայն՝ մեր իմացածին նայելով՝ Ղաապայէն, Պայքնտըրէն և Այտընէն մերժութեամբ է իրենց չարահայտ ձեռնարկ : Ուրիշ տեղերէ տակաւին լուր չունինք, թէ եւ անտարակոյս ենք թէ սառն արհամարհանք պիտի մերժուի : Միեւնոյն ճիւղերն կը լինին նաեւ քաղաքիս մէջ և հանրագրութեան գաղափարն յղացող կարճամիտներու պարագլուխներն կը ջանան միամիտներ որոսկ՝ ստորագրութեան համար, և զի քաջ համոզուած են թէ՛ եթէ իրենց յերկրած հանրագրութիւն վարչային պաշտօնական քննութեան ենթարկուի, անշուշտ պիտի տեսնուի որ ստորագրողներէն շատեր կ'ամ անգիտակ են հանրագրի բովանդակութեան և կամ հանրագրի բուն նպատակին ծածկելով տարբեր գոյնի տակ բացատրուած է իրենց նոյնն պարունակութիւն, ուստի այս քննական պարագլուխներէն խուսափելու համար մտադիր են եղեր ուղղակի իրենցմէ միոյն ձեռամբ ի Պոլիս բերել հանրագրին :

Մենք կը ծիծաղինք միայն այս տեսակ տղայամիտ ձեռնարկներու վրայ : զի կը մտածեմք թէ՛ եթէ իզմիրի ողջամիտ և շարունակ ազգային հաստատութեանց նպատակաւ ազգութեան և մեծագոյն մասն եւս հանրագրութիւն մի պատրաստէ՝ Ս. Առաքնորդին եօթնամեայ պաշտօնավարութեան և Գաւառական վարչութեան ազգութեան արարքներն ու բազմաթիւ արդիւնքներն բացատրելով, և միանգամայն խռովալուրդութեան և անխառն վարչութեան անուանող յոյս տայ թէ՛ այդ անձինք կը վերաբերին այն դասակարգին որ ոչ ազգին նպատակաւ կուտան ոչ ազգային տուրք կը վճարեն, ոչ ազգային շահաւէտ հանգանակութեանց մէջ անուն ունին, ոչ իրենց զաւակաց կրթութեան համար դպրոցներու թոշակ կը վճարեն և թերեւս եկեղեցւոյն իսկ խառն ու մոմին դրամին անգամ տալու կը զլանան և կամ իրենց նշնանները եկեղեցւոյ ծախքով

կը թաղեն, վերջապէս եթէ յոյս տայ թէ այդ անձերէն ոմանք մինչեւ իսկ եկեղեցական օրինաց և կարգաց դէմ ըմբոստացած են, ուսնակովս ըրած են զայն և տակաւին ո՛ր գիտէ ինչ թաղուն և դատապարտելի զեղծումներով շաղուած են, եթէ կ'ըսենք այս ամենն հրապարակ հանուի, յայնժամ որչափ ամօթահար պիտի լինին հանրագրութեան թելադրիչներու ամեն ողորմելի հետեւողներն :

Տեսնե՛նք. մինչեւ ցարդ ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնն միշտ յայլած են, և քաջալոյս ենք որ այսուհետեւ աւելի եւս պիտի փայլին : ԻԶՄԻՐԻ

Նիկովիդիա, 25 յունիւ 85

Երկու շաբաթէ ի վեր . . . լրագրոյդ ինչպէս նաեւ փոռն լրագրոյ մէջ մերթ ընդ մերթ տեղւոյս ինքնակոչ առաջնորդ Ստեփան վարդապետին արարքը ծանրապէս քննադատող աննպատակ յօդուածներ հրատարակուելու վրայ են : Անշուշտ ասոնք առ երեսու լի զըրպարտութիւններ կամ հակառակորդաց կողմանէ յերկրեայ ստալոյ ամբաստանութիւններ կ'երեւին շատերուն, ինչպէս նաեւ կեդրոնական վարչութեան, յորչափ միան առանց քննութեան :

Ներկայ գրութեամբս կուգամ ահա իբր քաղաքացի և հետեւապէս նախանձախնդիր որ ազգային բարեխառնութեան հաստատել իմ յայտնի ստորագրութեամբս, ինչ որ խօսուելու և գրուելու վրայ են մինչեւ ցարդ այդ վարդապետին նկատմամբ :

Արդարեւ յիշեալ վարդապետին պաշտօնավարութեան առաջին օրէն սկսեալ իւր բոլոր արարք կայացած են ատելութեան, հակառակութեան, գայթակղութեան, փառասիրութեան, ինքնահաճութեան, կամակորութեան, խռովութեան, երկպառակութեան և ինչպէս յոռի ընթացից մէջ, որոնք իրապէս զրուանք պատճառած են տեղւոյս ողջամիտ հասարակութեան : Եղած չէ որ միւր որ սա իբր պաշտօնեայ եկեղեցւոյ բնին լով լուրջ և անխառն արարատեան խօսութիւն մ'ընէ, ամէն քարոզի միշտ ենթադրական թշնամիներ ակնարկելով անոնց դէմ անյուր թշնամանք և ատելութիւն պիտի տեղացնէ. իւր մօտալուտ մահուան պատմութիւնով ժողովրդեան խիղճըն ու համակրութիւնը առ ինքն ձգել կը ճշնի՝ և մինչեւ անգամ ժողովուրդը կեդրոնական վարչութեան և Պատրիարքարանի դէմ անուղղակի կ'ապստամբեցնէ՝ դռն չելով համարձակաձայն առաջնորդ ալ ես եմ, վարչութիւնն ալ այս թեմ, բացարձակ տէրն եմ այս թեմ :

մինչ որ իրաւունք ունի իմ գործոցս միջամտելու, ոչ Պատրիարքարան մտիկ կ'ընեմ և ոչ վարչութիւն : Այս ըսածներս այնքան անուրանալի ճշմարտութիւններ են որ բնաւ կարելի չէ հերքել :

Իմացածնուս համեմատ մեր անվաւեր առաջնորդն այլ եւս իւր անկման ժամանակն հասած լինելուն քաջ համոզուած ինքնին այս օրերս իւր հրաժարականը յղած է լուեկայն Եալովայէն, իւր անձնական տկարութիւնը պատճառելով : Խիստ մեծ ճարպիկութիւն է առաջնորդ հօր այդ ձեւը, որ իւր մի քանի հեռատես արբանեկաց յորդորանաց արդիւնքն ըլլալ կը կարծուի :

Բայց խնդիր է գիտնալ թէ արդեօք տեղական և կեդրոնական վարչութիւնը լուեկայն պիտի ընդունին, թէ այդ մասին հարկ եղած քննութիւնը պիտի կատարեն :

Մենք չենք ուղեր որ վարչութիւնն անձայն կեդրով ընդունի դորա կեղծ հրաժարականը, որ ուրիշ նշանակութիւն չկրնար ունենալ, այլ ազով դոցել կը ջանայ իւր գործած անյուր չարիքները, որ հրատարակուելու վրայ են լրագրաց մէջ հետզհետէ և դուցէ հրատարակուին այսուհետեւ գաւառիս զանազան կողմերէն : Երբ վարչութիւնը լուի մնջիլ ընդունելու երէց դորա հրաժարականը առանց այդ մասին հարկ եղած անաչառ քննութիւնը կատարելու, որիչ բան ըրած չըլլար՝ այլ միայն քաջալերել լսել մ'ապիկար և փոխադաւոր պաշտօնեայներ, որք ամեն չարիք և զեղծում կամսհաճ կերպով գործելէ վերջը լուեկայն քաջ ունին այն տեղէն, զոր իրենց քահանութեանց ստալարեզ ընտրած էին, և երթան այլ ուրեք շարունակել իրենց յոռի ընթացք :

Ես խոնարհաբար կ'առաջարկեմ ազգային կեդրոնական պատկառելի վարչութեան, որ մին աշխարհական և միւսը կրօնական ըլլալու պայմանաւ, երկու անկողմնակալ քննիչներու առաքմամբ խիստ անաչառ քննութիւն մը կատարել տայ մեր ինքնակոչ առաջնորդին վարուցը և ցարդ լրագրաց մէջ դրուածներուն նկատմամբ : Թէ որ ազոնց անհիմն զրպարտութիւններ ըլլալն հաստատուի, ծանրածանր պատիժներ տնօրինել տայ հեղինակաց վրայ, որոց մին ալ նուաստ ըլլալը կը խոստովանիմ համարձակապէս, որպէս զի միւս անգամ և այլոց նկատմամբ եւս զրպարտութիւն ընելու չհամարձակիմք այլ եւս : Իսկ եթէ այդ անձին նրկատմամբ ըսուածներուն ամենքն ալ հաստատութիւն գտնեն, այն ատեն այդ տեսակ վտանգաւոր առաջնորդի մը ոչ թէ լուեկայն հրաժարականն ընդունուի, այլ կեդ-

րոնական վարչութեան վճռովը պաշտօնապէս հրաժարեցուցուի յօրինակ այլոց :

Ուրիշ շատ բաներ ունիմ գետեւս դրելիք այդ անձին նկատմամբ, տակաւին շատ գաղտնիքներ ունիմ երեսան հանելու, բայց խռովութիւն ազգային կեդրոնական պատկառելի վարչութեան, որուն անհամբեր կ'սպասէ :

Մարտի 8. Առաքնորդ և Ստեփան

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԶԱՆԵՇՏ ՄԸ

Շարժուս ազգային երկու լրագրի, մին թրքաբարբառ և միւսն հայաբարբառ, առաջինը դոհուութեամբ և երկրորդը պարզ ծանօթութեամբ հրատարակեցին Նորատուրկեան Յարութիւն էֆէնտիի և Ազգ. վարչութեան միջեւ փոխանակեալ նամակները, զորս կարգալով չկրցինք ծիծաղինս բռնել :

Նորատուրկեան Յարութիւն էֆ. վարչութեան բողոք բարձած է մեր յետագայ տողերուն դէմ :

«Վարչութիւնն ինչպէս կը հաւանի նորակազմ հոգաբարձութեան անգամ ընդունիլ Նորատուրկեան Յարութիւն էֆէնտիին, որ ամբաստանուած է թէ իւր վերայ եղած ազգային հաշիւները չուզեր նալ Ազգային իշխանութեան, և որ Ղալաթիոյ ժողովրդեան ստուար մասին հակախոսութիւնն հրաւիրած է իւր վրայ : »

Այս տողերն երկու նպատակ կրնան ունենալ եղեր. առաջինը՝ զինքն անուանարկելու փորձ մը, և երկրորդը՝ ազգութեան ձեռնարկի մը նկատմամբ գայթակղութիւն արեւելու ճիւղ մը :

Առաջինոյ կարեւորութիւն տալու սովոր չէ եղեր, բայց երկրորդին մեծ կարեւորութիւն կրնայ կեղեր, զի իւր մանակցութեան առթիւ չուզեր եղեր որ հանրային շահուց փաս հասցնէ. ուստի կը պահանջէ որ եթէ ինք իրք ամբաստանուած մի անձ է, ազգային վարչութիւնը պէտքէ հեռի պահէ զինք ազգային փափուկ պաշտօններէ :

Ազգային վարչութիւնը՝ Պատրիարք. Տեղապահ Հօր բերնով՝ կը պատասխանէ թէ, վարչութեան անդամներն վրայ որ եւ է բողոք կամ խնդիր չկայ և թէ ժողովը լիակատար (. . .) վստահութիւն ունի Նորատուրկեան էֆէնտիին անձին վրայ և այլն :

Նախ պէտք է յայտարարել թէ, ինչ որ մեր գրած ենք, մեր գրքականէն չենք հանած, այլ Ազգային

Ժողովոյ ատենադպրութիւններէն , ազգային ուրիշ թերթերու հրատարակութիւններէն և նոյն իսկ վարչութեան ատենադպրութիւններէն քաղած ենք : Վարչութիւնը չարաչար կը սխալի , երբ կ'ըսէ թէ Նորատուփեան էֆէնտի ամբաստանաւ մի անձ չէ . նոյնպէս չարաչար կը սխալի երբ իւր անդամոց ոմանց վստահութիւնն ունենալէն կը հետեւցնէ թէ , ազգն ալ իրեն հետ վստահութիւնն ունի Նորատուփեան էֆէնտի վրայ : Մեր կը պնդենք թէ , Նորատուփեան էֆէնտի նոյն իսկ ազգային ժողովոյ մէջ ամբաստանուած է , և ցորչալի ազգային իշխանութիւնը չյարգէ , ո'չ կրնայ ազգային իշխանութենէ վստահութիւն սպասելու իրաւունք ունենալ , ո'չ ալ դրամական խնդրոց մէջ կըրնայ վստահութիւն ներշնչել : Այո՛ , Նորատուփեան էֆէնտի ամբաստանուած է թէ ,

Նախ , Բերայի դժբաղդ հրկիզելոց ինչպսոտ հաւաքեալ հազարաւոր ոսկիներէն մաս մը խորած է , և հակառակ ազգային ժողովոյ կըրկնակի պահանջմանց , ցարդ չէ ուղած հաշիւ տալ ազգին :

Վարչութիւնն ինչ շուտ մոռցած է առ Ազգային ժողովն ըրած իւր այն հարցումը թէ , Երեսփոխանութիւնն ազգային կը ճանչնայ Բերայի հրկիզելոց հաշիւն , և թէ Երեսփոխանութիւնն ալ որոշած է որ Նորատուփեան էֆէնտի վրայ եղած հաշիւը ազգային կը ճանչնայ , և պէտք է որ այդ հաշիւն ազգին տրուի Երեսփոխանութիւնը որոշմանով : Վարչութեան սեղանին վրայ կը գտնուի , և մեր կը դրամանաք որ վարչութիւնն անտես ըրած է զայն :

Երկրորդ , ամբողջ ընտանիքի մը թշուառութեան պատճառ եղած է , յանդիման դրուելով անոր ապրուստի միակ միջոցն եղող կայուածն , և ամուսնոյն մահուանէն յետոյ , լծակիցն իրեւ խեղաբար Ազգային Հիւանդանոցը դնել տալով : Վկայ են այսմ Ազգային Հիւանդանոցի ատենադպրութիւնը , և տակաւին չեն մոռցուած և յաւէտ չպիտի մոռցուին ազգային ժողովոյ մէջ այս մասին եղած հարցումներն , որք ժամանակին ազգ- լրագրաց մէջ հրատարակութեանց նիւթ եղած են :

Երրորդ , Նորատուփեան էֆէնտի Կատարեալ բռնապետութիւն մը ի դործ կը դնէ Ղալաթիոյ թաղին մէջ , և իւր այս տրակոնական ընթացքով ընդհ. թաղեցւոց զղուանքն հրաւիրած է իւր վրայ : Վկայ են այսմ այն բաղմաստորագիր հանրագրեր , որք կը կենան ազգային վարչութեան գրասեղանին վրայ , և զորս փճացնելու համար անլուր հնարք մը ի դործ դրուեցաւ անցեալ տարի :

Երբ մարդ մը մին քան զմիւսն ծանր այսպիսի երեք ամբաստանութեանց ներքեւ կը գտնուի , միթէ վարչութեան լիակատար վստահութիւնն շատ աժան տըրուած չէ՞ Նորատուփեան էֆէնտի , և միթէ այս վերջնոյն նպատակն ալ վարչութեան վստահութեան ձրի քուէ մը շորթել չէր , ըստ ուրում թէ Հայրենիքի հրատարակութիւնը անուանարկիչ էին , Նորատուփեան էֆէնտի կրնար ուղղակի տէրութեան դատարանաց դիմել , և օրէնքին դործադրութիւնը պահանջել : Նորատուփեան էֆէնտի արդեօք ինչ թաքուն նպատակաւ միայն Հայրենիքի հրատարակութեանց դէմ բողոքած է , մինչ Մանդուկէ նախ քան զՀայրենիք , քանի տարիներէ ի վեր ի լուր աշխարհի կը հրատարակէ թէ

Նորատուփեան էֆէնտի Բերայի հրկիզելոց նպատաներուն մէջ մասն իւր կոկորդն անցուցած է :

Ո՛չ Նորատուփեան էֆէնտի նամակն և ո՛չ վարչութեան պաշտօնագիրը չեն կարող Հայրենիքի հրատարակութեան արժէքն ու ազդեցութիւնը բեկանել , և մեր այսօր վերստին կը պնդենք թէ , Ներսէս վարժապետեան Ուսումնարանի հանգանակիչ յանձնաժողովոյ մէջ Նորատուփեան էֆէնտի պէս քիթը ազգային դրամական խնդիրներէ դուրս հանել չուզող անձի մը ներկայութիւնը մեծապէս պիտի վնասէ այդ ձեռնարկին յաջողութեան , եթէ երբէք յաջողութեան հաւանականութիւնն ընծայող ձեռնարկ մ'է այն : Մեր ստուգած ենք թէ , հանգանակիչ յանձնաժողովոյ մէջ եւս պահ մը խնդիր եղած է Նորատուփեան էֆէնտի անունը դուրս ձգելու , բայց ի վերջոյ կը թուի թէ Նորատուփեան 200 ոսկւոյ գումարը ձեռքէ հանել չէ ուզուած :

Մեր նպատակն ո'չ Նորատուփեան էֆէնտին անուանարկել էր , ո'չ ալ Ներսէս վարժապետեան Ուսումնարանի ինչպսոտ հանգանակութեան արգելք լինիլ , այլ պարզապէս յիշեցնել թէ , իւր վրայ գտնուած ազգային հաշիւները տալ չուզող անձ մը իրաւունք չունի նոր հաշիւներու մէջ մտնելու : Վարչութիւնը լիակատար վստահութիւնն ունիմ ըսելով չկրնար հանրային կարծիքը գոհացնել , և չկրնար ջնջել ժողովրդեան համոզումը : Վարչութիւնը մեզ պէտք է ըսէ թէ Նորատուփեան էֆէնտին զե՛րծ է վերեւ յիշուած երեք ամբաստանութիւններէն , ապա թէ ոչ բնաւ արժէք մը չեն կրնար ունենալ այդ տեսակ լիակատար վստահութիւններն զորս ձեռք բերելու համար միջոց չեն պակսիր Նորատուփեան էֆէնտի պէս մարդերու : Մեր նպատակն արգելք լինիլ չէ՞ հանգանակութեան , այլ ընդհակառակն անոր դէմ եղած զխաւոր արգելքն ցոյց տալ է , վասն զի քաջ համոզուած ենք թէ , ոչ ոք պիտի ուզէ ինքնայոժար մասնակցիլ այդ հանգանակութեան , ցորչալի Նորատուփեան էֆէնտի մնայ յանձնախմբին մէջ , և ասոր փորձն արգէն տեսնուած է , վասն զի Ներսէս վարժապետեան Ուսումնարանի ընկերութեան հանգանակիչ յանձնաժողովոյ յայտարարութենէն իշխեր տակաւին չսեղնիք թէ մէկը Յ զրուշ տուած լինի :

Այս մասին գրելու շատ բան ունինք , բայց դեռ ժամանակն չէ եկած ժողովրդեան միտքը բաւական լուսաւորուած է , և այսուհետեւ դիւրաւ չպիտի կրնայ խորուիլ ոչ պաշտօնական վստահութիւններէ , ո'չ ալ փայլուն այլ անամէջ խոստումներէ :

Եւ Նորատուփեան էֆէնտի , որքան ազգային պաշտօններ ալ ունենայ իւր վրայ , չկրնար պատահականաւստութենէ զերծանիլ , զի ոչ միայն իւր վրայ եղած հաշիւները չտար , այլ եւ ընդհանրապէս ժողովոյ և վարչութեան որոշմանց դէմ : Վարչութիւնն եւս չկրնար անտես առնել Ազգային ժողովոյ որոշումն , զոր Նորատուփեան էֆէնտի , այսօր , վաղը և վերջապէս յաւիտեան յարգելու պարտաւոր է , եթէ կողմ իւր վարկը տեղը բերէ :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Վեհ . Սուլթանը Միւրիկի վայրէջքէն անտիճան շնորհեց ծովային դործոց նախարարութեան խորհրդական Գերմանացի Սթարկս փաշայի :

—Տպագրական տեսչութիւնն , բարձրագոյն հրամանաւ , տեղական լրագրաց վերստին արգելեց Եգիպտոսի և Սուտանի դործոց վրայ տեղեկութիւններ հրատարակել :

—Հալէպի պաշտօնական լրագրիւրը կը ծանուցանէ թէ , տեղւոյն ոստիկանութեան հրամանատար Ծահին փաշայի , որ մայրաքաղաքս Երւանդ է , զեղծ պաշտօնավարութեան երեսէն Օսմ. դանձն 200,000 դրուշի վնաս մը կրած է :

—Նորոգ կառուցանելի քաղաքային բժշկական վարժարանի յատակագիծը պատրաստուած լինելով , շինութիւնք ի մօտոյ պիտի սկսին :

—Համալսելներու ծանուցեալ խնդիրը քննող յանձնախումբն եթէ վերստին դումարեցաւ հանրային կրթական նախարար Մուսթաֆա փաշայի նախագահութեամբ :

—Արտաքին դործոց նախարար Վսեմ . Ասիմ փաշա երէկ մինչեւ իրիկուն Մեծ-Եպարքոս Բարձր . Սայիտ փաշայի քով կը գտնուէր յոյժ կարեւոր խնդրոց կարգադրութեան համար , և այս պատճառաւ դեսպանաց պաշտօնական այցելութիւններն Եպարքոսական պաշտօնատան մէջ ընդունեց :

—Ատէնէն փետր. 3 թուով ուղղեալ և Եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սանայի ցեղերուն մէջ խռովութիւնը յոյժ ընդարձակուած են : Մեծնիթէօր պաշտօնական ազդիւրէ առնուած տեղեկութեանց յետիւլ , անհիմն կը հրատարակէ այս զրոյցն , ըսելով թէ , երբէք անդորրութիւնն այնքան կատարեալ չէր եղած յիշեալ դաւառաց մէջ , որքան այժմ :

—Աւստրիական դեսպան Պ. Բալիչէ յառաջիկայ հինգշաբթի դիշեր մեծ պարահանդէս մը պիտի տայ Բերայի դեսպանատան դահլիճներուն մէջ :

—Ռումանիոյ թագաւորը Թագ . Ռումանիոյ պատուանշանին Գ. կարգը տուաւ Պ. Նիքոլա Բարայի , որ Մեծնիթէօր Օրիանթալի տնօրէններէն մին է :

—Թէրեքմանը Հադիֆաթ կը ծանուցանէ թէ , քանի մը Հրէայ դրամատեալը ապակեղինաց դործարան մը հաստատուելու արածութիւն ստացել են կայսերական կառավարութենէն :

—Տէյի-Նիւզ կը ծանուցանէ թէ Բ. Գուռը փետր. 2ին յրջարեւական մ'ուղղելով մեծ տէրութեանց բողոքներ է կարմիր ծովու որ եւ իցէ մէկ նաւահանգստին դրուաման դէմ օտար տէրութեան մը կողմէ :

—Լոնտոնայէն կը ծանուցանեն թէ , հրաման զրկուած է ի Պոպայ , որպէս զի Սիբայիններու դորադունդ մը անմիջապէս ճանաչելու կազմ և պատրաստ վիճակի մէջ դրուի :

—Մայրսքաղաքս հասած մասնաւոր տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ , վերջին կարեւոր դէպքէն ի վեր , Անգլո-իտալական համաձայնութիւնը ջնրմ վիճարանութեանց նիւթ եղած է Հռոմի դիւանագիտական ակմբոց մէջ : Պ. Մանչինիի դաղթային աշխարհավարութիւնը սաստիկ յարձակմանց

ենթարկուած է , և ի մօտոյ հարցապնդումներ պիտի լինին երեսփոխանական ժողովոյ մէջ՝ ստիպելու համար արտաքին դործոց նախարարն , որպէս զի առաւել յստակապէս որոշէ այն աշակցութեան բընութիւնն , զոր խալիս պիտի ընծառէ Անգլիոյ , մանաւանդ որ իրաց վիճակը նոյն չէ , ինչ որ էր Անգլո-իտալական համաձայնութեան կնքումէն առաջ : Նախարարական տաքնալ մը , կամ մանաւանդ Պ. Մանչինիի հրաժարականը հաւանական կը համարուի :

—Իտալական լրագրաց Խոսքին նայելով , Պ. Մանչինի կարմիր ծովու արշաւանաց համար վարկ չպիտի պահանջէ եղեր խորհրդարանէն : Թէրեքմանը Հադիֆաթ իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ , եթէ ուղեւալ ալ լինի , խորհրդարանը պիտի մերժէ : Անգլո-իտալական համաձայնութեան մէջ պայման դրուած է որ կարմիր ծովու արշաւանաց ծախքն ամբողջապէս Եգիպտական դանձէն պիտի հոգայուի :

—Զրոյց կայ թէ Ուսլայի զօրավարը վերաւորուել է :

—Ծար տիւ Պոսֆոր կը ծանուցանէ թէ Իսթրամբուլէն շրջակայները Պոլիցարք երկու իսլամ կենդանայն այրելով հորը նետեր են :

—Հաւալաւոր Նորաթէֆիլիսթ դործարանին Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչ Պ. Ռայս նախընթաց օրը մայրաքաղաքս հասաւ :

—Ֆիլատէֆիլայէն կը հեռագրեն առ Թայմը թէ , Սան-Ֆրանչիսկոյէն զէնք և ռազմամթերք կը զրկուին ի Ձինաստան :

—Նիւ-Եօրքէն կը հեռագրեն առ Սէնթրէլ Նիւզ թէ , Պ. Օ'Տոնս-վան Ռուսուայի վէպը բժշկութեան վրայ է : Վերաւորեալ յայտարարութիւն մը հրատարակէ է , յորում կ'ըսէ թէ , Անգլ. կառավարութիւնը կոչած է զօրիորդ Տէպիլ , որպէս զի զինքն սպաննէ , և լրի-ժառութիւն կ'սպաննայ Միացեալ Նահանգները բնակեալ անդրական հպատակաց :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՆՈՒԱԳԻՐԻ
Ազգ. ժողովոյ Մայր Դիւանին կողմէ հետեւեալ հեռագրերն յանձնուած են մեզ ի հրատարակութիւն .

Նրուսադէմ 27 յունի. երեկոյ
Վսեմ . Տ. Էֆ. Նուսուֆեան , ատենապետ Ազգ. ժողովոյ :

Ընդունեցայ Մայր-Դիւանին հեռագիրը . շնորհակալ եմ Ազգ. ժողովոյ վստահութենէն , որով կոչէ զիս ի Պատրիարքութիւն Կ. Պոլսոյ :

Յետ խորին մոտման , պարտաւորութիւն կ'զգամ հպատակել Պատմոց կամաց , և Ազգ. ժողովոյ տնօրինութեան :

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Նրուսադէմ 28 յունի. երեկոյ

Առ Վսեմ . Սիմոն պէյ Մաքսուտ , ատենապետ Ազգ. վարչութեան Գաղ. ժողովոյ :

Ընդունեցէք իմ շնորհակալիքս վստան շնորհաւորութեանց ձերոց :

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հրծն. ժողովն երէկ իւր սովորական նիստն ըրաւ ընդ ատենապետութեամբ Գեր. Խորէն արքեպիսկոպոսի Նար-Պէյ , և քանի մը սովորական մասնաւոր խնդիրներ կարդալու յետոյ , հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրաւ .
Նախ Պատր. Գեր. Տեղապահ

Հայրն ի պաշտօնէ կրօն. ժողովոյ հաղորդեց Պատրիարքական ընտրութեան արդիւնքն, և նորընտիր Պատրիարք Ամեն. Յարութիւն Սրբազանէն եկած հետեւեալ հեռագիրն .

«Առ Գեր. Տեղապահ Հայր, Խորին շնորհակալութիւն Ազգ. ժողովոյ փառահռութեան և Ձեր շնորհաւորութեան մասին :

ՅԱՐԱՐԻՔԻՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Երկրորդ. Պաշտօնէ Տ. Միքայէլ քահանային այն հեռագիրն, որ կրօն. ժողովոյ վերջին հեռագիրն պատասխանելով կը ծանուցանէր թէ, պարտաւորուած է Պաշտօնէ մնալ մինչև ինտոր. 4, և հետեւապէս այս մասին թողտուութիւն կը խնդրէր Պատրիարքարանէն : Պատր. Գեր. Տեղապահ Հայրը միանգամայն ծանոյց թէ, ինք արդէն հեռագրաւ շնորհած է խնդրուած թողտուութիւնը :

Ապա ժողովն օրակարգին անցնելով, քննեց ընծայացուց դասաւորանի հաստատութեան ծրագիրն, զոր Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս յորինած էր, և վերջին ընթերցմամբ ընդունեց զայն : Սոյն ծրագրին նպատակն և դասարանի հաստատութեան պայմանները ցոյց տուող տեղեկագիրը մը մատուցանել որոշեց Ազգ. ժողովոյ յառաջիկայ նստին :

Նորընտիր Պատրիարք Ամեն. Յարութիւն Սրբազան ուրոյն ուրոյն պատասխանած է Երուսաղիմայ Պատրիարք Եսայի Սրբազանի, Գեր. Սիմէօն և Մատթէոս եպիսկոպոսաց շնորհաւորական հեռագրերուն, յայտնելով թէ, Աստուծոյ կամաց և Ազգ. ժողովոյ տնօրինութեան հպատակելով, ընդունած է զՊատրիարքութիւն Հայոց Կ. Պոլսոյ, յետ ընդ երկար վարանմանց :

Ամեն. Յարութիւն Սրբազանի ծագման վրայ ի սկզբան ալ ընդայոց զորոց կային, որոց արձագանգ եղան վերջին օրերս քանի մ'օտար թերթեր, Հարկ համարեցինք այս մասին հարցովործ ընել, և արժանահաւատ աղբիւրէ տեղեկացանք թէ Յարութիւն Սրբազան

քրիստոնեայ ծնած է Յովսէփ անուամբ : Հայրն Յարութիւն, բնիկ Երուսաղիմայի է, որոյ մահուանէ յետոյ, Յարութիւն Սրբազան եկեղեցական կարգ ստացած ժամանակ իւր հանգուցեալ հօր անուամբ յորջորջուած է :

Ազգային ժողովն յառաջիկայ ուրբաթ օրն ի դռնիս Նիստհրաւիրուած է, յորում մասնաւորապէս պիտի դիտարկուի Երուսաղիմայ պարտուց խնդրով :

Պատրիարքական Գեր. Տեղապահ Հայրն երէկ այցելութիւն տուաւ Գաւառական և Կրօն. գործոց առժամայ նախարար Քեամիլ փաշայի :

Երուսաղիմայ Պատրիարք Ամեն. Սայի Սրբազան պատրաստութիւն կը տեսնէ Երուսաղէմ վերադառնալու համար յառաջ քան զմեկնուամի նորընտիր Պատրիարքին Երուսաղիմայ :

Կը հաւաստեն մեզ թէ Նորատունկեան Յարութիւն էֆ. այժմէն իրար անցեր է, որպէս զի պատգամաւոր ընտրուի նորընտիր Պատրիարքին դիմաւորութեան երթալու համար :

Ջարմանալի չէ այս, որովհետեւ գիտենք թէ Նորատունկեան էֆէնտի առիթմէն իւր վրայ ծանրացեալ մեղքերը քաւելու, և եթէ կարելի է, իւր վարկը վերադնելու ազգին քով. բայց ի դժուր :

ՀԵՌԱԳԻՐ

— 0 —

Հանդի 8 փետր.

Պրիէս աը Լիւիլ զօրաւորը Ձինաց ձեռքէն զրաւած Տոնկոսի պատմիչապատ բանակետոյն մէջ մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք գտեր է : Այս կռուոյն մէջ Ֆրանսացիք 21 մեռեալ և 162 վիրաւոր ունեցած են :

Փարիզ 9 փետր.

Ջրոյց կայ թէ, Իտալիա 400 միլիոն Ֆրանքի փոխառութիւն մը պիտի կնքէ Նաբուի մէջ հանրապետ շինութիւններ ընելու և 100ին 5 տոկոսաւոր արժէթովքերը փոխանակելու համար :

ԱՅԼԵՒԱՅԼԻ

— 0 —

Մի նորահնար մեքենայ անձրեւաբեր. — Ներքալականութեան հետաքրքրաշարժ փորձ մի. — Հեռախօսին ի Ֆրանսա արագ արագ ծաւալումն. — Փայտից ընդ երկար անվթոր պահպանումն. — Ձիւնը գողցես կ'այրի :

Ամերիկացիք՝ ոյց Երանջելահայ գիւղացի վերայ կը պնդուին յոր, այս օրերս հնարեցին մի մեքենայ՝ որոյ միջոցաւ կարեն յորհանոս անձրեւ տեսնել երաշտութեան ժամանակ : Սոյն նորագործին կը բաղկանայ մի օդապարիկէ ու ժանակով լի՝ զոր կը բացաւ վառեն մի բարտի (բիլ) հետ հաղորդակցեալ երեքտրական թելերու միջոցաւ, երբ օդապարիկը բարձրանայ մինչեւ ամպերն, և ահա անդէն անձրեւը կ'իջնայ յերկիր ուղիւօրէն : Փորձը պիտի կատարեն սաէպ ի նոր Կալիֆորնիա՝ որ յոյժ երաշտ երկիր մ'է : Կալիֆորնիա անհամբեր կը մնան աստի գոյացեալ անձրեւին արդեանց : Ուշիմ ընթերցող մաղթեմք ի միասին կատարեալ յաջողութիւն սոյն օգտաշատ ձեռնարկին. քանզի, կարելի է, այս դժբախտութիւն մեզ ևս կը պատահի մի օր, յայնժամ մեքենա «հսկում» ընել տալու տխուր հարկին ներքեւ չեմք գտնուիր երբէք :

Սոյն հետաքրքրաշարժ փորձն առաջին անգամ կատարեցաւ Լոնտոնի արքայական համալսարանի Գիտնալ անուն ուսուցչապետի ձեռամբ հետեւեալ կերպով : Սոյն ականաւոր ուսուցչապետը յոտին կը կանգնի մի կղզիացուցիչ աթոռակի, և կամ քառակուսաձեւ ապակոյ մի վերայ, և կ'սկսի սովորական սանտրով մի սանտրել իւր երկայնածիղ մագներն : Ամէն անգամ սանտրուելէն յետոյ՝ սանտրը կը յանձնէ իւր քով գտնուող բարեկամաց միոյն՝ որ դատարկելով անոր երեքտրականութիւնը, վերջապէս նմա կը տայ : Եւ երբ փորձարարը կը կրկնէ զայս գործ տասն երկու անգամ, կ'երեքտրականաց ըստ բաւականին, այնպէս որ կարող կը լինի այնուհետեւ յինքն ձգել թելեւ մարմիններ, որպէս թղթի կտորներ, սաղի, բաղի փետուրներ : Գիտնալ միեւնոյն արդիւնքը ձեռք բերեր է կատարի մորթով մը քանիցս զանձն հարկանելով : Բարեկամ, փորձէ առաջինն՝ որ հեշտին է յոյժ, և երբ յաջողիս, յիշէ՛ զիս :

• • •

Նոր տարւոյ յունվար ամսոյն ինչ հեռախօսն իւր բազմակնէրը տարածեց ամենուրեք ի Փարիզ : Պ. Քոչուրի՝ հեռախօսական թելեր հաստատել ընդ մէջ Ռուէնի և Հալլի : Նադիւրի Քոչուրիգէօն դայս լուր մեզ հաղորդելէն յետոյ՝ կը յարէ ըսելով. յունվար ամսը թիստ արդիւնաւոր եղաւ Ֆրանսացւոց համար. մեզ համար ալ կարելի էր ըլլար, եթէ մեր երիցս ողբացեալ երջանկայիշատակ Պատրիարքն չմեռնէր այս քանի տարածամ :

Յերկիր ցցեալ ձողերն ընդերկար փոտուով զերծ պահելու համար՝ շատ իսկ է զայնս գաղաթիւն կողմէն անդ զետեղել, զի փորձով ապացուցեալ է թէ՛ այս կերպիւ կաղնոյ մի կտոր՝ հողին մէջ տասնեակ տարի կը մնայ անվթար, իսկ արմատին կողմէն տնկուած ժամանակ կը փոտի ընդհուպ :

Պ. Լաքուր կ'ըսէ՝ ձիւնապատ երկրի մի վերայ նետեցէք քափուրի (քեաֆուրի) մի քանի կտորներ, յետոյ վառեցէք զայնս, առժամայն ձիւնը կ'ըսկսի գողցես այրի բոցավառ :

Սոյնէն Ապրիլեան

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

— 0 —

Լալարիա, 29 յունվ.

Ընթացք Արեւելոյ

Օսմ. Գոնս. գոցուցեալ	9, 12
» » բացուցեալ գ. կ.	9, 16
» » կէս օրին)	9, 17
Երկրայ. միացեալ Օսմ. Ո.	75
Բուսնի. երկաթուղի Փր.	48.
Թրակի. Օսմ. Ո. (գ. կ.)	267 80

Ընթացք Դրամոյ

Օսմանեան տոկի	դր.	100
Անգլիական »	»	110 18
Գաղղիական »	»	87 51
Բոլ »	»	90 20
Դրամից »	»	51 15
Գաւազն թուղթ »	»	8 55
» արծաթ »	»	39 10
Մէքիտի տարբ.	»	107 57
Վեցնոց »	»	102 55
Հինգնոց »	»	102 55
Մէթալիք »	»	99
Մանր մէքիտ »	»	102 10
Փառորդ »	»	106 5
Ռուսական 5 ֆրանքնոց »	»	75

մը բարի բարեկամները, ի մէջ այլոց Վիօլէն կոմսն, որ երբեմն մասնաւորապէս համակրեցաւ անոր : Նախաճաշը կէս օրուան համար է, բայց իմ հրաւիրագրերս կը զըրկեմ առաւօտեան ճիշդ ժամ 10ին համար, ըստ որում նախաճաշէն առաջ բաւական երկար պատմութիւն մը պիտի լսուի :

—Կը հասկնամ, Պարոն .

—Այժմ ձեզի պիտի լսեմ թէ ինչո՞ւ համար կը փափաքիմ որ Գալլ Յովհաննէս առաջին անգամ սրահին մէջ երեւի ընկերութեան մէջ : Նախ, դուք ամուրի էք, ինչ որ կը ներքէ ձեզ էրիկ մարդիկ միայն հրաւիրել. երկրորդ, հրաւիրելոց մէջ կայ մէկն, որ չլինար իմ տունս գալ, և որ չպիտի ընդօժնուի ո՛չ իմ տունս և ո՛չ ալ Պ. Մորիէնի տունը :

—Արդեօք ո՞վ է այդ հրաւիրեալը .

—Պարոն աը Սիմէզ :

Երիտասարդն յանկարծական շարժում մը ըրաւ, և չփութեալ երեւցաւ :

—Գիտեմ թէ, կրկնեց Պ. Լալարտ, ինչ է այս պահուսն ձեր կացութիւնը հանդէպ Պ. աը Սիմէզի, բայց դիտեմ նաեւ թէ, շնորհապարտ է ձեզ և չհամարձակիր բայ է ի բաց դժտել ձեզ հետ : Գոնթուար տէսքոնթ պանքային մէջ փոխանակադիր մը կայ . . .

—Ինչ պարոն, գիտէք . . .

—Այո՛ :

—Ո՞վ ըսաւ ձեզ .

—Ինչ փոյթ, բաւական է որ գիտեմ, ուրեմն պիտի հրաւիրէք պարոնն և նա ալ պիտի գայ :

Անտառին մէջ ձիով պտոյտ մը ընելէ յետոյ, Պրէզիտացին տուն վերադարձած էր, երբ իրեն իմաց տուին Պ. Լալարտի այցելութիւնն : Փութաց իւր այցելուն ընդունելու, զոր սենեկապանը մեծ դահլիճը մըտցուցած էր :

—Պարոն, ըսաւ Բէթրօ, փոխադարձաբար ողջունելէ յետոյ զՊ. Լալարդ, երէկ Վիօլէն կոմսէն իմացայ թէ ձեր այցելութիւնն ընդունելու պատիւ պիտի ունենամ :

—Ձեզ ծանօթ լինելու պատիւ չունենալով, պարտք համարեցի ինքզինքս յանձնարարել տալ ձեզ :

—Ո՛հ, կը հաւաստեմ ձեզ թէ, ատոր հարկ չկար, մարդ պէտք է ինքզինք երջանիկ համարի զձեզ ճանչելով, և հպարտ պէտք է լինի ձեր ձեռքը սեղմելով, յարեց երիտասարդն իւր լայնօրէն բացուած ձեռքն այցելունի երկնցնելով :

—Շնորհակալ եմ, բայց արժանի չեմ . . .

—Ներեցէ՛ք պարոն, և թոյլ տուէ՛ք ինձ ըսել ձեզ թէ, դուք զարմանալի մարդ մ'էք : Կը ճանչեմ Գալլ Յովհաննէս կոչուած երիտասարդին պաշտպանին գեղեցիկ գործերէն մի քանին. դուք Գահագին հարստութիւն մը ունիք, և օգտակար կերպիւ կը գործածէք զայն : Շատեր՝ ձեր օրինակին պիտի հետեւին պարոն, այս երկրին մէջ, ինչպէս և ամեն ուրեք ընելու շատ բարիք կայ, ես ալ պիտի ջանամ նմանիլ ձեզ, եթէ կարենամ : Այսինքն եթէ առ այս բաւական տաղանդ ունենամ :

—Իւր շուրջը քիչ մը բարիք ընելու համար, պա-

